

HET BEROEPSGEHEIM VAN DE ACCOUNTANT IN OVERHEIDSDIENST (II)

Prae-advies H. B. J. Sanders.

Het is mijn bedoeling de materie, welke ons hedenmiddag bezig houdt, in het bijzonder te bezien vanuit de *staatsrechtelijke gezichtshoek*. Het gaat om de vraag of de accountant in Overheidsdienst in de eerste plaats accountant is dan wel ambtenaar. De eerste vraag nl. of hij voor alles accountant is, draagt een privaats karakter. De tweede, nl. of hij voor alles ambtenaar is, is van publiekrechtelijke aard. De ambtenaar is nl. een bijzonder wezen. Hij is geen persoon, die op dezelfde wijze naar buiten optreedt als ieder ander burger in het maatschappelijk verkeer, doch als ambtenaar wordt hij onpersoonlijk en vormt hij een deel van de Overheid.

Waardoor wordt men ambtenaar? Niet door aanstelling. Dit geeft alleen een recht tegenover de Overheid op salaris. Men wordt ambtenaar door een eenzijdige daad der Overheid, welke een burgerrechtelijke regeling op de betrokkene van toepassing verklaart. Het is derhalve zo, dat de ambtenaar door de aanvaarding van zijn benoeming toetreedt tot een geheel van regelen van bovenaf, aan de totstandkoming waarvan hij individueel geen aandeel heeft. Deze status kan, evenals b.v. de rechtspositie van de gehuwde vrouw, alleen door wijziging van de rechtsregels zelf, niet door en zelfs tegen de wil van de ambtenaar, worden gewijzigd. Indien een ambtenaar het met deze wijziging niet eens is, blijft hem alleen over de mogelijkheid van het nemen van ontslag.

Uit het voorgaande blijkt, dat de ambtenaar geen arbeidsovereenkomst met de Overheid aangaat, doch dat hij door de Overheid geplaatst wordt onder een geheel van publiekrechtelijke regelingen. De ambtenaar zal de burgerlijke rechter dan ook niet bevoegd vinden voor hem op te treden in een geschil met de Overheid. Wel is er een ambtenarenrecht, waarop hij zich mag beroepen, doch dit recht is er, omdat de Overheid het afzonderlijk instelde; zij deed dit echter in een andere verhouding, dan waarin dit in het private leven plaatsvindt.

De ambtenaar is drager van publiekrechtelijk gezag. Zijn externe status — zijn rechtspositie naar buiten — is geheel geregeld als die van een gezagdragend orgaan.

De staat is rechtsgemeenschap, zijn doel is rechtsverwezenlijking. Daarom stelt het objectieve recht regels voor het scheppen en organiseren van openbare functies. De persoonlijkheid van de ambtenaar gaat in zijn functie teloor. Hij wordt deel van de onpersoonlijke Overheid en zijn plichten vloeien voort uit het objectieve door de Overheid gestelde recht, hetwelk het subjectieve recht der Overheid ten opzichte van zijn ambtenaren te boven gaat. Daarom ligt de norm voor de externe status van de ambtenaar vanzelfsprekend op het terrein van het publieke recht.

Deze opvatting is door de Hoge Raad aanvaard bij een arrest naar aanleiding van art. 40 van het bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren. In genoemd artikel had de Regering verklaard, „dat bij een evenredige algemene salarisvermindering de wedden, die eenmaal zijn toegekend, zullen worden gehandhaafd”. Toen bij een evenredige salarisvermindering niettemin ook de reeds toegekende wedden werden verlaagd, hebben ambtenaren via de Hoge Raad getracht de Staat in het ongelijk te stellen, doch tevergeefs. De Overheid heeft het recht haar eigen objectieve rechtsregelen te veranderen. Daarbij moet natuurlijk

steeds als leidraad gelden, dat de Overheid het algemeen belang heeft te behartigen, niet het belang van bijzondere personen.

Op grond van het vorenstaande kom ik tot mijn eerste stelling:

I. De rechten van de ambtenaar kunnen slechts voortvloeien uit publiekrechtelijke regelen.

De eisen, welke het Nederlands Instituut van Accountants in artikel 2 van het Reglement van Arbeid aan zijn leden stelt, zijn deel van een privaatrechtelijke regeling. Het lijkt mij nuttig juist met het oog op dit typische verschil tussen privaatsburger en ambtenaar in dit verband aan te halen het bepaalde in de artt. 161 en 162 van het Wetboek van Strafvordering.

Art. 161 luidt:

Ieder, die kennis draagt van een begaan strafbaar feit, is *bevoegd* daarvan aangifte of klachte te doen.

Art. 162 luidt:

Openbare colleges of *ambtenaren*, die in de uitoefening hunner bediening kennis bekomen van een strafbaar feit met welks opsporing zij *niet zijn belast*, zijn *verplicht* daarvan onverwijld aangifte te doen, met afgifte van de tot de zaak betreffende stukken, aan de officier van justitie of aan een zijner hulpofficieren, of wel, indien het betreft een strafbaar feit waarvan het kantongerecht kennis neemt aan de ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht.

Op grond van art. 161 is derhalve een ieder, die kennis draagt van een strafbaar feit, bevoegd daarvan aangifte te doen. Dit is een publiekrechtelijke status voor iedere burger. Door de regeling van art. 2 R.v.A. doet de accountant, lid N.I.v.A., mede afstand van het recht een strafbaar feit, dat hem in de uitoefening van het accountantsberoep ter kennis komt, ter kennis van de justitie te brengen, derhalve van het recht, dat omschreven is in het door mij aangehaalde art. 161 Wetb. v. Sv.

Dit leidt mij tot mijn tweede stelling:

II. De regeling van het beroepsgeheim in het Reglement van Arbeid is van privaatrechtelijke aard en heeft derhalve generlei geldigheid in de publieke sfeer. Slechts de Overheid, niet de ambtenaar, kan haar tot een de ambtenaar verbindende publiekrechtelijke regel maken.

Ik bedoel hiermede, dat wij als ambtenaren de ons door het N.I.v.A. opgelegde geheimhoudingsplicht niet kunnen volgen in overheidsdienst. Voor ons in overheidsdienst geldt een andere bepaling, nl. die van art. 162 Wetb. v. Sv. De Wet kent aan de ambtenaren immers een totaal andere status toe, dan aan de burger. Iedere burger is op grond van art. 161 *bevoegd*, de ambtenaar is op grond van art. 162 *verplicht*. De Overheid ontnemt door art. 162 eenzijdig aan de ambtenaar een deel van zijn burgerschapsrecht (dat in art. 161 is geregeld) en stelt daarvoor een verplichting in de plaats.

Dit is ook volkomen verklaarbaar, want de Overheid kan strafbare feiten slechts dan onvervolgd laten, indien een hoger belang dit vordert. Zij kan geen „bescherming” verlenen. Indien nu een ambtenaar in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een strafbaar feit (niet alleen diefstal e.d. maar ook: deviezen- of geldzuiveringsovertredingen, zwarte prijzen, enz.) dan heeft *daardoor* dus de Overheid, waarvan hij immers

deel is, daarvan kennis gekregen en zij bepaalt dus of het feit vervolgd zal worden, waarbij zij zich uitsluitend door het algemeen belang laat leiden. Het oordeel daarover komt de burger wel (art. 161), de ambtenaar niet (art. 162) toe.

Ik kan mij ten aanzien van dit punt beroepen op een door Mr. A. Tak in 1905 voor de Nederlandse Juristenvereniging uitgebracht prae-advies over het onderwerp „Is nadere regeling van het ambts- en beroepsgeheim wenselijk?” Ik lees daar het volgende:

„Toch heeft die wederkerige innerlijke openbaring, dat geven „en nemen, haar grenzen, althans haar publiekrechtelijke grenzen. „Aan anderen kan men verhalen van pijn of lijden, raad vragen in „grote vertrouwenskwesties of uiting geven aan wroeging. Een „bescherming daarvan zou evenwel de Staat te machtig worden.

„Hoezeer ook, uit een oogpunt van zedelijkheid, door de gemeenschap moet worden toegejuicht, dat het bezwaard gemoed zich „ontlast heeft, toch mag zij de bescherming daarvan niet altijd aanvaarden. Eerst daar, waar zij overtuigd is, dat de onthullingen „geplaatst zijn en ook moeten geschieden om het juiste geneesmiddel „te kunnen aanwenden, kan zij wrekend optreden, indien de schendende hand het waagt de sluier op te tillen.”

Indien de Overheid derhalve meent in het algemeen belang het beroepsgeheim te moeten regelen, doet zij dat, door het treffen van publiekrechtelijke regelingen (geheimhoudingsbepalingen in verschillende wetten).

Zou dus komen vast te staan, dat door de erkenning van het beroepsgeheim van de accountant een hoger algemeen belang is gediend, dan zou dit in een publiekrechtelijke regeling tot objectief recht moeten worden verheven. Immers, de algemene regel is, dat de Overheid op het standpunt staat, dat, indien één van haar organen, b.v. een ambtenaar, kennis draagt van een strafbaar feit, hiervan door de betrokkene aangifte moet worden gedaan. Dit vervalt alleen, indien, zoals ik reeds opmerkte, de Overheid zelf deze plicht in een bepaald geval uitsluit.

Op basis hiervan luidt mijn derde stelling:

III. De Overheid legt de ambtenaar in art. 162 Wetb. v. Sv. een publiekrechtelijke plicht op, welke in strijd komt met de geheimhoudingsplicht, welke de accountant als N.I.v.A.-lid heeft aanvaard.

Deze collisie van plichten vloeit voort uit de combinatie van het ambtenaar zijn en het accountant zijn. De geheimhoudingsplicht van het Instituut is door het N.I.v.A. geregeld in het belang van het maatschappelijk verkeer en van de maatschappelijke stand van het accountantsberoep. Zij komt echter in conflict met de aard en het gezag van de overheidstaak, zoals de Overheid deze door haar organen doet uitoefenen. Dit leidt mij tot mijn vierde stelling:

IV. De controverse R.v.A.—art. 162 kan slechts worden opgeheven door een publiekrechtelijke regeling van de geheimhoudingsplicht van de accountant, waaronder dan tevens de ambtenaar-accountant valt (zoals medici). Het N.I.v.A. behoort daarom of de ambtenaar uit te zonderen van de geheimhoudingsregel in dit opzicht, ofwel te streven naar een wettelijke regeling van de geheimhoudingsplicht van de accountant.

Ik heb dit ter toetsing van mijn mening met een ambtenaar in gemeentedienst besproken, een Directeur van een Geneeskundige Dienst, die der-

halve een wettelijke geheimhoudingsplicht heeft. Op mijn vraag, wat hij zou doen, indien hij bij een bezoek aan een patiënt, te wiens aanzien een bepaalde ziekte is aangemeld, ook een andere ziekte constateert, welke aangemeld had moeten worden en verzwegen is, antwoordde hij, dat hij zou zwijgen om reden, dat zijn geheimhoudingsplicht in de Wet is geregeld. Ik vroeg hem toen wat hij zou doen, indien deze verplichting hem niet door de wetgever, doch door een vereniging van medici was opgelegd, waarop hij mij antwoordde, dat hij dan onmiddellijk voor deze organisatie van medici zou bedanken, aangezien door dit lidmaatschap voor hem de situatie zou ontstaan, welke strijdig zou zijn met zijn verplichtingen als ambtenaar. Zijn conclusie was derhalve, evenals de mijne, dat de ambtenaar, zolang een publiekrechtelijke regel hem niet verplicht tot geheimhouding, geroepen is te spreken.

Prae-advies J. Toutenhoofd.

In de eerste plaats moet ik er even op wijzen dat ik hier niet de Directie of de collega's van de Accountantsdienst van het Ministerie van Economische Zaken vertegenwoordig. Ik geef U dus uitsluitend mijn eigen mening weer, al is het mij bekend, dat verschillende collega's een ongeveer aan het mijne gelijk standpunt innemen.

Aan de orde is dus het *beroepsgeheim van de accountant in overheidsdienst*. Over het beroepsgeheim in het algemeen en dat van de accountant in het bijzonder heeft de Heer van Essen ons enige tijd geleden in een uitvoerig prae-advies ingelicht. Hieraan en aan de discussie die zich omtrent ons onderwerp het laatste jaar heeft voorgedaan heb ik v.n.l. de gegevens ontleend om mijn eigen mening over deze materie te toetsen.

De accountant in overheidsdienst is uit 2 gezichtspunten verplicht tot geheimhouding n.l. 1e. als accountant, 2e. als ambtenaar. De vraag of wij in de eerste plaats accountant of ambtenaar zijn is geloof ik niet van veel belang. Wij hebben de verplichtingen van beide te aanvaarden. Persoonlijk voel ik me in de eerste plaats accountant maar dat is geloof ik een subjectieve kwestie.

Wat is de geheimhoudingsplicht van een ambtenaar. Deze is omschreven in art. 59 van het Rijksambtenarenreglement dat ons alleen geheimhouding oplegt tegenover degenen aan wie we niet ondergeschikt zijn, wat naar mijn mening praktisch betekent geheimhouding tegenover derden, geen overheidsinstanties.

Als accountant hebben wij een grotere plicht tot geheimhouding. Als zodanig zijn we namelijk verplicht ons te onthouden van alle mededelingen die niet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de opdracht.

De vraag waar het nu eigenlijk om gaat is: Is de verdergaande verplichting als accountant, in overeenstemming te brengen met de verplichting, die we als ambtenaar hebben om zekere mededelingen te doen.

Art. 162 van het Wetboek van Strafvordering verplicht de ambtenaar aan de bevoegde macht mededeling te doen van alle strafbare feiten, die hij in de uitoefening van zijn functie ontdekt. Nu wil ik er hier onmiddellijk op wijzen dat het m.i. geenszins vast staat, dat dit voor ons als accountants onverzwakt zou gelden.

Professor van Bemmelen spreekt op pag. 55 van zijn werk „Strafvordering”, van het verschoningsrecht dat aan sommigen is toegekend en dat hen ontheft van de verplichting die voor iedereen is neergelegd

in art. 160 Wetboek van Strafvordering om van bepaalde misdrijven aangifte te doen. Hij vervolgt dan: „deze zelfde exceptie is in art. 162 „niet gemaakt t.a.v. de ambtenaren, die krachtens dit artikel tot aangifte „van ieder strafbaar feit verplicht zijn, indien ze in de uitoefening van „hun ambt of bediening daarvan kennis hebben gekregen. Toch zal de „uitzondering van art. 160, 2e lid voor ambtenaren, die zich op een ver- „schoningsrecht krachtens ambtsgeheim kunnen beroepen, b.v. notarissen, „artsen — tevens ambtenaren, wel moeten gelden. Een enkele maal zal „echter het beroeps- of ambtsgeheim hier voor de plicht tot aangifte moe- „ten wijken”.

Wanneer we dus met de Heer van Essen aannemen, dat de accountant in het algemeen het verschoningsrecht toekomt, dan zouden we moeten aannemen, dat ook wij ons op deze exceptie zullen kunnen beroepen.

De zaak ligt bij ons principieel niet anders dan bij de artsen-ambtenaren. Zij zijn krachtens hun beroep tot geheimhouding verplicht. Bij hun aanstelling tot ambtenaar komt hierin geen verandering. Zij blijven aan het medisch tuchtrecht onderworpen, evenals wij aan de reglementen van onze vereniging.

Evenals zij, moeten wij ons hier op ons verschoningsrecht kunnen beroepen.

Als we nu echter zouden aannemen dat ons hier geen verschoningsrecht toekomt, hoe wordt dan de situatie? Dan houdt art. 162 Wetboek van Strafvordering eenvoudig een „opdracht” in, waaraan we ons niet kunnen onttrekken. Ook dan is er nog geen sprake van een conflict met de eis welke het beroep stelt: geen mededelingen te doen, dan die, noodzakelijk voor de uitvoering van de opdracht. Wel zou ik het in dat geval gewenst achten, dat aan deze bepaling een grotere algemene bekendheid wordt gegeven. Mijn ervaring is dat zelfs niet alle verantwoordelijke ambtenaren van deze bepaling op de hoogte zijn.

Andere verplichtingen tot het doen van bepaalde mededelingen bestaan er naar mijn weten niet. Behalve dan natuurlijk die in bepaalde wetten (b.v. belastingwetten) opgelegd aan de met de uitvoering van die wetten belaste ambtenaren. In dat laatste geval kan toch stellig nooit een conflict optreden. Hier hoort het uiteraard tot de opdracht van de betreffende accountants, de bevoegde macht alles mee te delen, wat voor de juiste uitvoering van die wetten noodzakelijk is.

Enkele besluiten die voor ons allen, public- en overheidsaccountants het beroepsgeheim ten dele opheffen (ik denk aan het buitengewoon navorderingsbesluit e.d.) kunnen hier geloof ik buiten beschouwing blijven.

Wel wil ik nog even wijzen op de ambtseed, waarin ik zweer dat ik, „de zaken, waarvan ik door mijn ambt kennis draag, en die mij als geheim „zijn toevertrouwd of waarvan ik het vertrouwelijk karakter moet begrij- „pen, niet zal openbaren aan anderen, dan aan hen, aan wie ik volgens „de wet of ambtshalve tot mededeling verplicht ben”.

Volgens de wet of ambtshalve.

Ik geloof dat ik noch volgens de wet, noch ambtshalve verplicht ben mededelingen te doen, die niet nodig zijn voor de uitvoering van de opdracht.

Ik zal U vertellen waaraan ik hierbij denk. Bij een onderzoek naar kostprijzen voor de vaststelling van maximum verkoopprijzen is het natuurlijk nodig om kennis te nemen van het productieproces. Het is

veelal nuttig in het rapport hieromtrent het een en ander mee te delen. Stel nu dat ons bij ons onderzoek zekere fabrieksgeheimen bekend worden. Het is duidelijk, dat ondernemers er bezwaren tegen kunnen hebben dat dergelijke dingen worden bekend gemaakt aan ambtelijke instanties, waar allerlei ter zake kundige technici werkzaam zijn. Zonder aan de uitvoering van de opdracht tekort te doen zijn wij dan meestal wel in staat, ons rapport zodanig in te kleden, dat deze geheimen niet bekend worden. Ik ben van mening dat ons Reglement van Arbeid ons hiertoe verplicht en dat de ambtelijke voorschriften een dergelijke gedragslijn niet in de weg staan. Waar ik spreek van het Reglement van Arbeid daar moet, als ik het goed heb, voor de V.A.G.A. leden gesproken worden van de ongeschreven beroepsregelen.

Nog een ander voorbeeld: een accountant in dienst bij een Rijksbureau moet rapporteren omtrent omzetten van een onderneming in zekere jaren. Hoewel dit niet in zijn opdracht ligt opgesloten en hij kan vermoeden, dat de ondernemer daar bezwaar tegen zal hebben, kan hij de namen van leveranciers en afnemers in zijn rapport vermelden. Dit wordt hem echter door het Reglement van Arbeid verboden. En het is uiterst gewenst, dat hem dit wordt verboden.

Indien een ambtenaar — niet accountant — van zijn chef de opdracht krijgt, dergelijke niet terzake dienende mededelingen, te rapporteren, dan is hij verplicht daaraan gevolg te geven. Hij kan zich nergens op beroepen, wanneer hij weigert. Wij als accountants kunnen dat wel, wij verwijzen naar ons beroepsgeheim voor de collega's Instituutsleden neergelegd in het Reglement van Arbeid.

Tenslotte kunnen we ons dan nog afvragen: hoe staat het met onze geheimhoudingsplicht bij het gebruik dat de opdrachtgever van ons rapport maakt. Wij kunnen er geen invloed op uitoefenen als hij onze rapporten in ruimer kring bekend maakt dan wenselijk is.

Ik geloof dat wij daar evenmin als de public-accountant veel aan kunnen doen. Overigens rapporteren wij aan ambtelijke instanties en alleen datgene wat voor de uitvoering van de opdracht nodig is. De betreffende ambtenaren hebben als zodanig ook hun plicht tot geheimhouding.

Wat betreft het verschoningsrecht in Burgelijke en Strafzaken heb ik al gezegd, dat het naar mijn mening, ook aan ons overheidsaccountants moet toekomen. Er schijnen overheidsaccountants te zijn, die vinden dat hun chefs moeten bepalen of zij van dat recht al of niet gebruik zullen maken. Het spreekt wel vanzelf dat de ambtenaar toestemming moet hebben om *geen* gebruik te maken van dat recht en dus als getuige mededelingen te doen van feiten die hem in zijn ambtelijke functie bekend zijn geworden.

Maar U zult begrijpen dat ik het bestrijd, dat de accountant-ambtenaar toestemming zou moeten hebben om *wel* van zijn verschoningsrecht gebruik te maken.

Concluderende kunnen we dus zeggen, dat er geen principiële verschillen zijn tussen het beroepsgeheim van de public-accountant en het beroepsgeheim van de accountant in overheidsdienst.

Met dien verstande dan, dat indien de accountant-ambtenaar zich t.a.v. art. 162 van het Wetboek van Strafvordering, niet op zijn beroepsgeheim zou kunnen beroepen, dit artikel geacht moet worden een onafwijsbare opdracht aan hem in te houden.

Deze conclusie wordt nog geaccentueerd door het feit dat in vele gevallen public-accountants onderzoekingen verrichten, die volkomen

identiek zijn aan de onderzoekingen, die door overheids-accountants worden uitgevoerd. Zo worden b.v., meen ik, de administraties van verschillende gemeentebedrijven of kleinere gemeenten, van sommige rijks- en semi-rijksinstellingen gecontroleerd door collega's uit het vrije beroep. Bij prijsvormingsonderzoeken hangt het dikwijls alleen van toevallige omstandigheden af, of ze worden uitgevoerd door public-accountants of door overheidsaccountants. Ik wil niet beweren dat dit onmiddellijk impliceert, dat er nu ook geen verschil in het beroepsgeheim zou zijn voor beide categorieën accountants.

Wel komt het me voor, dat degenen die hun geheimen afwisselend aan beide groepen van accountants toevertrouwen, zullen aannemen, dat beide dezelfde geheimhoudingsplicht hebben. En het komt me gewenst voor dat zij in deze verwachting niet beschaamd worden.

Ook blijkt eruit, dat de overheid niet de vooropgezette bedoeling heeft, bij dergelijke onderzoeken tegelijkertijd te weten te komen of allerlei voorschriften, die met het onderzoek zelf niet te maken hebben, zijn nagekomen.

Ik wil hier nog even wijzen op een opmerking van de Heer Lancée op de laatste accountantsdag. Hij zei volgens het verslag: „de Rijksaccountant heeft in feite maar één opdracht. Hij heeft tot opdracht om door „het instellen van boekenonderzoeken er toe mede te werken, dat het „bedrijfsleven aan zijn verplichtingen tegenover de gemeenschap voldoet”. Ik kan U verklaren dat de accountant van de dienst van het Ministerie van Ec. Zaken wel degelijk voor ieder onderzoek een concrete, duidelijke omschreven opdracht ontvangt. De algemene opdracht, waar de Heer Lancée van spreekt is ons onbekend.

Bij het betoog dat ik U hierbij gehouden heb, is wel duidelijk geworden, dat het probleem dat we thans behandelen ten nauwste samenhangt met een ander vraagstuk. Ik bedoel hier de vraag: moet er een afzonderlijke organisatie komen van overheidsaccountants en moet voor hen een afzonderlijk reglement van arbeid gelden. En als de laatste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet dit reglement dan door de overheid worden vastgesteld.

Mijn standpunt met betrekking tot het beroepsgeheim vormt één van de redenen, waarom ik een dergelijke afzonderlijke regeling in hoge mate ongewenst zou vinden.

Zolang we ons accountant blijven noemen, zullen onze gedragingen en de resultaten van ons werk, gemeten worden met de maatstaven, die gegroeid zijn in het maatschappelijk verkeer.

Terecht zal men van de accountant in overheidsdienst verwachten, dat hij dezelfde geheimhouding in acht neemt als de accountant in het vrije beroep ten aanzien van alles, waarvan de mededeling niet noodzakelijk is voor de uitvoering van de opdracht.

Ambtelijke instanties, die van de resultaten van onze arbeid kennis nemen en er mee moeten werken, moeten er van verzekerd kunnen zijn, dat de arbeid van accountants aan dezelfde normen voldoet, onverschillig of het toevallig public-accountants of overheids-accountants zijn die de verklaringen ondertekenen.

Temeer waar deze instanties zeker niet altijd boven ons gestelden zijn b.v. Ged. Staten, Rekenkamer en die dus ook ambtelijk geen invloed zouden kunnen uitoefenen op de wijze waarop wij onze arbeid verrichten.

Ook de voor de public-accountant voorgeschreven onzijdigheid, acht ik een onafwijsbare eis voor de overheidsaccountant.

Alles bijeen is het dan ook mijn overtuiging, dat het voor het beroep

in het algemeen en voor ons overheidsaccountants in het bijzonder van het grootste belang is, dat we ons voor een goede uitvoering van ons werk kunnen blijven beroepen op de algemene — hetzij ongeschreven, hetzij in een reglement vastgelegde — regelen, die voor dat gehele beroep gelden.

Samenvatting van de gedachtenwisseling welke in aansluiting aan de uitgebrachte prae-adviezen heeft plaatsgevonden.

Een van de aanwezigen betoogt dat naar zijn mening bij de behandeling van het onderhavige vraagstuk onderscheiden moet worden tussen de accountant, die als ambtenaar in overheidsdienst werkzaam is en hem, die op arbeidsovereenkomst is aangesteld.

De heer *Sanders* antwoordt hierop, dat dit onderscheid in dit verband geen verschil maakt, omdat de op arbeidsovereenkomst werkende accountant, voor wat de overheidsvoorschriften betreft, evenzeer ambtenaar is als de ambtenaar-accountant.

Voorts wordt opgemerkt, dat de inleiders zich in het algemeen bij hun beschouwingen ten aanzien van de zwijgplicht beperkt hebben tot de vraag of mededeling moet worden gedaan van overtredingen van strafrechtelijke aard. Het is echter belangrijk er ook de aandacht op te vestigen, dat in het algemeen ter kennis van overheidsaccountants gegevens komen, welke voor andere doeleinden kunnen worden gebezigd dan waarop de opdracht betrekking had. Daarom stelt men de vraag, of de overheidsaccountant dit kan tegengaan met een beroep op zijn zwijgplicht.

Uit de gedachtenwisseling blijkt, dat het dossier, dat bij een bepaalde opdracht behoort, ook dienstbaar aan een andere opdracht kan worden gemaakt. De accountant kan dit met een beroep op zijn zwijgplicht niet tegengaan, omdat al hetgeen ter kennis van een ambtenaar komt, geacht moet worden ter kennis van de overheid in haar geheel te zijn gekomen. Niet iedere overheidsinstantie is zonder meer bevoegd tot het verstrekken van opdrachten aan de ambtenaar-accountant resp. tot het inzage nemen van een bepaald rapport/dossier. De ambtelijke hiërarchie weg moet hierbij worden gevolgd. Zo ressorteert de Rijksaccountantsdienst onder het Ministerie van Financiën en zal ieder ander Ministerie zich allereerst tot de Minister van Financiën moeten wenden. Maar wanneer danook de ambtenaar/accountant een opdracht van een bevoegde instantie ontvangt is hij gehouden deze uit te voeren, omdat men in ambtelijke kringen de z.g. absolute gehoorzaamheidsplicht ten aanzien van ambtelijke voorschriften en bevelen kent.

Een van de aanwezigen stelt de vraag of het geen aanbeveling verdient de ambtenaar-accountants in groepen te verdelen, t.w.:

- a. diegenen, die als opsporingsambtenaren werkzaam zijn en voor wie art. 162 Wetboek van Strafrecht geldt, welk artikel inhoudt, dat de ambtenaar gehouden is alles te rapporteren wat als overtreding te zijner kennis komt;
- b. de ambtenaar-accountants, die niet als opsporingsambtenaren werkzaam zijn, voor welke categorie de meldingsplicht van art. 162 Wetboek van Strafrecht zou kunnen vervallen.

Deze debater stelt voorts de vraag, of het geen aanbeveling verdient,

dat de gezamenlijke besturen van V.A.G.A. en N.I.v.A. pogingen in het werk stellen, teneinde dit onderscheid ingang te doen vinden.

Prae-adviseur *Sanders* beveelt het instellen van een studiec commissie aan, teneinde voor overheidsaccountants tot klaarheid te komen. Deze studie-commissie zou dan tevens contact met de hiervoor in aanmerking komende overheidsinstanties kunnen zoeken, opdat een bevredigende oplossing kan worden nagestreefd, welk voorstel bij enkele aanwezigen uit de vergadering steun vindt.

DE ZELFSTANDIGE LEVENSVZERKERINGSADVISEUR

door Lod. S. Beuth

In mijn vorig artikel mocht ik er op wijzen, dat iedereen vertrouwen stelt in *zijn* verzekeringsmaatschappij, in *zijn* makelaar, bank of agent, en ten slotte in zijn eigen oordeel. Ik wees er reeds op, dat deskundige analyse van polissen die als het ware de kristallisatie van dit vertrouwen belichamen, tot teleurstellende conclusies leidt. Hoe komt dit? De grondoorzaak ligt m.i. hierin, dat men afgaande op bepaalde, terecht vertrouwen gevende elementen, deze automatisch ook van kracht oordeelt op het aangrenzende gebied. Zo is de financiële positie van de in ons land werkzame levensverzekeringmaatschappijen in het algemeen gesproken zó, dat de soliditeit van het Nederlandse levensverzekeringsbedrijf boven verdenking staat. Houdt dit echter ook in, dat men verstandig doet uitsluitend af te gaan op de voorstellen van de maatschappij of van haar inspecteurs? Lofwaardige uitzonderingen daargelaten, is mijn ervaring, dat hierbij grote voorzichtigheid geboden is. Bij conversies van polissen die nog op een oud (en dus voor het publiek „gunstig” tarief zijn gesloten) hoede men zich voor de neiging van de maatschappij tot invlechting van het vigerende hogere tarief, in die gevallen, waarin dit tot schade voor de cliënt zou leiden. T.a.v. nieuwe verzekeringen wordt vrijwel steeds de oplossing gezocht door toepassing van een of ander standaardtarief terwijl de belangen van de cliënt in zeer vele gevallen beter gebaat zouden zijn door een „maatpolis”, waarvoor een aparte berekening zou moeten worden gemaakt. Men duide dit alles de Maatschappij niet euvel. Men moet intern nu eenmaal aan bepaalde richtlijnen vasthouden, bij welker vaststelling schaarste aan deskundig en toereikend personeel een grote rol speelt. Voorts is de cliënt vaak „eigenwijs”: hij wil bijv. een studieverzekering sluiten, terwijl een geheel andere vorm verre te verkiezen zoude zijn. Niet altijd is de cliënt van goede adviezen gediend (al zoude hij ermee „gediend” zijn!) en het risico van concurrentie leidt er al te vaak toe, dat te zeer de klant absolutistisch koning wordt beschouwd — zulks ten detrimente van het koninkrijk, welker belangen beter behartigd zouden zijn, wanneer overleg met een ter zake bekwame minister zoude zijn gepleegd.

Ook de adviezen van de tussenpersonen zijn meestal (het spijt mij ook dit te moeten vaststellen) verre van volmaakt. De jacht naar „productie” — openlijk of meer verborgen — overheerst vaak en bovendien zijn er slechts weinig agenten of makelaars, die zonder bijstand van een inspecteur acquisitie verrichten. De misstanden op dit gebied zijn ontstellend: den zelfstandig werkende agent en inspecteur ontbreekt het meestal aan de beheersing van de zeer gespecialiseerde kennis die het vak vereist: hij kent vaak alleen de tarieven van een bepaalde maatschappij: